

Bağdat'ta Bir Kâdirî İcâzetnâmesi: Feyzullah el-Kâdirî'nin *Şecere-i Kâdiriyye'si*

Ahmet ÖZKAN*

İsmail BAYER**

Özet

Tasavvuftaki özel anlamıyla silsile veya şecere, tarih sırasına göre mânevî rehberlerin oluşturduğu ve ilk halkasında Hz. Muhammed (s)'nin bulunduğu zincirlere denir. Bir tarikatın sıhhati, önemli ölçüde mürşitler zincirinin kesintisiz olmasıyla ilişkilidir. Silsileyi içeren icâzet ise şeyh veya mürşid kabul edilen tasavvuf ve tarikat önderlerinin kendi usullerini devam ettirmeye ehil gördükleri müridlerine verdikleri irşad izni demektir. Bu çalışmada 17. yüzyıl Bağdat tasavvuf erbabından ve Abdulkâdir Geylânî'nin soyundan Feyzullah el-Kâdirî'nin (ö.1163 /1749) *Şecere-i Kâdiriyye* isimli icâzetnâmesi değerlendirilerek Kâdirî icâzetnâmeleri arasındaki yeri tespit edilmiş, ilk önce mezkur icâzetnâmenin Türkçe tercümesine, sonra el yazması nüshasına dayanılarak hazırlanan Arap harfli metnine, sonunda bu el yazması nüshanın orijinal kopyalarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İcâzetnâme, Şecere, Silsile, Kâdiriyye, Feyzullah el-Kâdirî

A KÂDİRÎ DIPLOMA IN BAGHDAD: *ŞECERE-İ KÂDİRİYYE* BY FEYZULLAH EL-KÂDİRÎ

Summary

Silsile or şecere in specific sense of Islamic mysticism means the chain or pedigree consisting moral guides according to historical order in which the first chain ring hosts Prophet Muhammad. Soundness of a sect is significantly related to being continuous of guides. The diploma which is contained in chain means the guidance permission granted by the sect leaders who are accepted as guide or sheikh to their followers who are deemed to be able to maintain their precepts. In this study the diploma which is named *Şecere-i Kâdiriyye* of Feyzullah el-Kâdirî (d.1163 /1749) who is a competent from Baghdad Islamic Mysticism cult of 17. Century and descended from Abdulkâdir Geylânî has been assessed to find out its place in the Kâdirî diplomas and its manuscript has been prepared to be published and translated into Turkish. The copies of the version are added to the end of article.

Key words: Diploma, Chain, Pedigree, Kâdiriyye, Feyzullah el-Kâdirî

■ Gönderilme Tarihi: 8 Haziran 2018, Kabul Tarihi: 4 Temmuz 2018

* Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, aozkan@bayburt.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ismailbayeri@artvin.edu.tr

1. Giriş

Feyzullah el-Kâdirî'nin (ö.1163 /1749) *Şecere-i Kâdiriyye* isimli icâzet-nâmesine geçmezden önce icâzetnâmede geçen şecere, kutup, gavs, müslik, nakîbu'l-eşrâf gibi tasavvuf terimlerinin yanında adı geçen Kâdirî şeyhi hakkında kısaca bilgi vermek istiyoruz.

Nakîbü'l-Eşrâf:

Seyyid ve şerifleri kayıt altına almak ve suç işlemleri halinde cezalandırma usullerini belirlemek için Sultan Yıldırım Bayezid tarafından (m. 1400) Nâzır-ı Sâdât adlı makam oluşturulmuştur. Bu kuruma ilk defa Seyyid Ali Natta ve daha sonra oğlu Seyyid Zeynelabidin görevlendirilmiş, Zeynelabidin'in vefatıyla kurum lağvedilmiştir.¹

1494 tarihinde II. Bayezid devrinde Seyyid Mahmud "*Seyyid ve Şerif*" teşkilatının başına getirilmiş, kendisinin teklifiyle teşkilat başkanı, Arap memleketlerinde olduğu gibi, "*Nakîbü'l-Eşraf*" olarak değiştirilmiştir. Nakîbü'l-eşrafların yevmiyeleri başlangıçta yirmi beş akçe olup sonradan bu miktar artırılmıştır.

Nakîbü'l-eşraflık makamı ilmiye sınıfından olmakla beraber XVII. asra kadar yüksek ulemaya mahsus değildi. Bu tarihten sonra sâdattan (seyidlerden) bu makama geçecek çok sayıda kişi bulunduğundan Nakîbü'l-eşraflar da yüksek ulemadan sayıldı. XVIII. Asırdan itibaren resmi kıyafetleri kazasker kıyafetiyle aynı oldu. Yalnız Nakîbü'l-eşraflar, kazaskerlerin giydiği örf denilen kavuğu değil tepeli denilen bir kavuk giyerler, üzerine de yeşil sarık sararlardı.²

Şehâdet Alemi

Arapça, görünen âlem demektir. Zat-ı Mutlak'ın parçalanma ve bölünme kabul eden cisimlerin şekilleri ile hariçte zuhûrudur. Onun için bu âleme "âlem-i kevn ü fesad" denir. Çünkü cisimlerin şekilleri bir yandan oluşum halinde, diğer yandan da bozulma durumundadır. Bu âleme, şu isimler de verilir: Âlem-i mülk, âlem-i nâsût, âlem-i hiss, âlem-i anâsır, âlem-i eflâk ü encâm, âlem-i mevâlid.³ Kur'an-ı Kerîm'de, ilahi dinlerin birey ve toplum açısından büyük önem verdiği ahiretin varlığını ispat sadedinde şehadet âlemindeki oluşumlardan, insan neslinin üreme biçiminden çok sayıda örnek verilir, böylece şehadet âleminde duyu ötesi âleme geçilir.⁴

¹ Ayhan Işık, Osmanlı'da Nakîbü'l-Eşraflık Müessesesi ve Nakîbü'l-Eşraf Defterleri, *İnsan ve Hayat: İstanbul Müftülüğü Dergisi*, 2007, Sayı: 1 [İnsanlığın Tükenmeyen Ümidi Peygamberimiz'e] s. 86-87.

² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Osmanlılar'da Nakîbü'l-Eşraflık" *Marife Dergisi*, yıl. 4, sayı. 3, kış 2004, s. 454-455.

³ Ethem Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ağaç Yayınları, İstanbul 2009 s. 17.

⁴ İlyas Çelebi, "Şehadet Alemleri", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2010, c. 38, s. 423.

Kudve: Toplumun tâbi olduğu lider.

Neclu Kutbi'd-Devâir: Zamanlar kutbunun nesli.

Durretu'z-Zehâir: Evliyalar incisi. Zehâirullâh, Allah Teala'nın evliya topluluğudur. İnanışta "Allah zahire ile yoksulluk belasını giderdiği gibi, zehairullah ile de kullarından belaları giderir".

el-Bâzu'l-Eşheb: Boz doğan, Abdulkadir Geylâni için kullanılan bir sıfattır. Ariflerin Kartalı gibi. Karşılaştığı kimseleri hemen tesiri altına aldığı için "Bâzullah" (Allah'ın şahini) ve "el-Bazü'leşheb" (avını kaçırmayan şahin) unvanıyla da anılan Abdülkadir'e bu unvan, Demiri'ye göre şeyhi Debbâs'ın meclisinde verilmiştir⁵

Müsellik: Manevî terbiyeci.

Şeyhu't-Tâife: Tâife şeyhi. Metnimizde Cüneyd Bağdâdî için kullanılmıştır.

Kudvetu'l-Esfiyâ: Esfiya (asfiya) saf hale gelmiş, temizlenmiş kullar demektir. Kendisine tâbi olunan saf temiz kullar.

Seyfullâhi'l-Meslûl: Allah'ın kınından çekilmiş kılıcı. Hz. Ali için kullanılmıştır.

Seyyid-i A'zam: Âlemlerin büyük efendisi.

Habib-i Mükerrrem: Kendisine ikram olunan sevgili.

Semedânî: Samed olan Allah (C.C.) ile alâkalı, O'na bağlı, İlahî, Allah'a mahsus.

Ricâlu'l-Gayb: Yerde ve gökte yerlerini Allah'tan başka kimsenin bilmediği, utangaç, vakarlı, kendisine rastlayanlara selam verip geçen, huşû içinde yaşayan veliler topluluğunu ifade etmektedir. Başka bir cenahtan bilgilerini ve rızıklarını gayb âleminden alan velilerdir.⁶ Ricalü'l-gayb telakkisine göre Allah, cismani düzenini sağlamaları için bazı insanların çeşitli görevler üstlenmesini takdir ettiği gibi âlemdeki manevi ve ruhani düzenin korunması, hayırların temini, kötülüklerin giderilmesinde sevdiği bazı kullarını görevlendirmiştir. Herkes tarafından kolayca tanınmadıkları veya gizli olan hakikatlere, sırlara vakıf oldukları dan ricalü'l-gayb adı verilen bu seçkin kişilerin arasında bir düzen ve bir hiyerarşi vardır.⁷

Tasavvufî anlayışa göre rical hiyerarşisinin başı "gavs" ve "kutup"tur. Kutubdan sonra vezirleri konumunda olan iki imam (imaman) gelir. Kutub ve imâmân üçler denir. "İmaman"ı evtâd takip eder. Evtad âlemin dört

⁵ Süleyman Uludağ, "Abdulkadir-i Geylani" *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1988, c. 1 sayfa: 235.

⁶ Ahmet Atlı, *Tasavvufta Ricâlu'l-Gayb*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Tasavvuf Anabilim Dalı, Ankara 2011, s. 14.

⁷ Süleyman Uludağ, "Ricâlu'l-gayb" *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2008, c. 35, s. 81-83; Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, s. 392.

yönünde görevlendirilmiş dört velidir. Evtâdın her biri, bir peygamberin kalbi izdüşümündedir ve dört büyük meleğin ruhaniyetinden yardım alır. Abdâl topluluğunun dört evtâd, iki imam ve bir kutub olmak üzere yedi kişi olduğu ifade edilmiştir. Bu hususta en yaygın telakki abdalın yedi veya kırk kişiden meydana geldiği şeklindedir. Her asırda mutlaka mevcut olan, yeryüzünde durmadan seyahat eden ricalü'l gayb zümresidir. Nüceba insanları ıslah etmeye, sıkıntılarını gidermeye çalışan, bütün yaratıkların manevi yüklerini taşımakla mükellef kırk kişidir. Nükaba Allah'ın batın isminin tecellileri olan üç yüz kişidir. İnsanların batınlarına yönelip nefislerde bulunan gizli şeyleri aşikâr hale getirirler.⁸

Kâidu'l-Gurri'l-Muhaccelin:

Gurr: Alnı beyaz. Muhaccel: Ayağı beyaz. "Nurlu insanların önderi".

et-Tırâzu'l-Muzehheb: Altın işlemeli örnek.

et-Tiryâku'l-Mucerreb: Şifası ve etkisi tecrübe edilmiş gönül ilacı.

el-Kutbu'r-Rabbânî: İlahî Kutup

Kutub: Tasavvufta veliler zümresinin başkanı, dünyada tasarruf yetkisine sahip olduğuna inanılan en büyük veli. Onun işgal ettiği makama kutbiyyet denilmiştir.⁹

Gavs: Kendisinden manevi yardım talep edilen kutub.¹⁰

Şeyhu'l-Enâm: İnsanların ve cinleri şeyhi.

Silsile: "Birbirine bağlı, birbiriyle ilgili şeylerin ardarda veya yan yana dizilerek meydana getirdiği sıra, dizi; soy kütüğü, şecere; rütbe ve mevki yönünden bir sınıf içindeki derecelenme" gibi anlamlara gelmekle birlikte terim olarak tasavvufta bir tarikatın birbirlerine icazet veren şeyhlerinin isimlerini içeren liste anlamında kullanılmaktadır.¹¹

İcazet: Şeyh veya müşşid kabul edilen tasavvuf ve tarikat önderlerinin kendi usullerini devam ettirmeye ehil gördükleri müridlerine verdikleri irşad izni.¹² Bu izinlerin yazılı olduğu belgelere "icâzetnâme" veya "hilâfetnâme" adı verilir. Şecere kelimesi ise daha çok bir aile ile ilgili olarak kullanılmakla beraber, tasavvuf kültüründe "silsile" ile aynı anlamda kullanılmıştır.

⁸ Bk. Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, s. 392.

⁹ Süleyman Ateş, "Kutub", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2002, c. 26, s. 498.

¹⁰ Zafer Erginli, *Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kalem Yayınevi, İstanbul 2006, s. 281; Ayrıca bkz. Ateş, "Kutub", s. 392.

¹¹ Necdet Tosun, "Silsile", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2009, c. 37, s. 206.

¹² Cemil Akpınar, "İcazet", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2000, c. 21, s. 397.

2. Silsile ve İcazetname Kavramı ile İlgili Tarihi Süreç

Tasavvuf tarihinde bilinen ilk silsile Ca'fer el-Huldi'yi (ö.348/959) Hz. Peygamber'e ulaştıran silsiledir. İbnü'n-Nedim'e göre Ca'fer el-Huldî, Cüneyd-i Bağdadi'den tasavvufi eğitim almış olup silsile geriye doğru şöyle devam eder: Cüneyd-i Bağdadi, Series Sakati, Ma'ruf-i Kerhî, Ferkad es-Sabahi, Hasan-ı Basri, Enes b. Malik ve Hz. Peygamber. Kübreviyye tarikatının kurucusu Necmeddin-i Kübra'nın (ö.618/1221) müridi Radıyyüddin Ali Lala'ya verdiği icazetname, Hz. Ali'ye ulaştırılan silsilelerin ilk yazılı örneklerinden biridir. Kübra, bu icazetnamede kendi şeyhlerini sırasıyla yazıp silsileyi Hasan-ı Basri ve Hz. Ali kanalıyla Hz. Peygamber'e ulaştırmıştır.¹³ Kadiriyye¹⁴ tarikatının silsilesi de Hz. Ali vasıtasıyla Hz. Peygamber'e ulaştırılmaktadır. İcazetnamelerde iki yol ile silsilenin Hz. Peygamber'e bağlandığı görülür. Ma'ruf-i Kerhî'ye (ö.201/816) kadar her iki silsiledeki isimler müşterektir. Ancak buradan sonra İmam Ali er-Rıza ve diğer ehl-i beyt imamları ile devam eden yola "silsile-i zeheb", Davud Tâî (ö.165/781), Habib el-Acemi (ö.130/747), Hasan-ı Basrî (ö.110/728) yoluyla devam edene ise "silsile-i müzehheb" adı verilir.¹⁵ Kadirî silsilesi Geylani'den sonra çoğunlukla oğullarından Abdürrezzak veya Abdülcebbar ile devam eder.¹⁶ Kadirî silsilelerini ihtiva eden eserlerde genelde, ehl-i beyt imamlarının yer aldığı "silsile-i zeheb" ve diğer zincir olan "silsile-i müzehheb" beraber zikredilmiştir.¹⁷ Ancak söz konusu silsilelerde kopukluk (inkitâ') olduğuna dair iddiaların varlığını belirtmek gerekir.¹⁸

3. Feyzullah el-Kâdirî'nin (v.1163/1749) Şecere-i Kâdiriyye'si

Ele aldığımız icâzetnâme, Bağdat tasavvuf erbabından ve Abdulkâdir Geylânî'nin soyundan Feyzullah el-Kâdirî'nin (ö.1163/1749) Şecere-i Kâdiriyye ismiyle Süleymaniye Kütüphanesi, Giresun Yazmalar Bölümü 73 numarada kayıtlı eseridir. Feyzullah el-Kâdirî, Anadolu'da kurulan Kâdiriyye kollarından Rûmiyye'nin pîri İsmâil Rûmî'nin (ö. 1041/1631) Kâdirî hilafeti aldığı iki şeyhten biridir.¹⁹ Künyesi; es-Seyyid Feyzullâh b. es-Seyyid Alî b. es-

¹³ Tosun, "Silsile" DİA, s. 207.

¹⁴ Kâdiriyye, günümüze kadar ulaşan en eski tarikat olmasının yanında, asrımızda da en fazla müntesibe sahip ve en yaygın tarikatlar arasındadır. Anadolu'da Eşrefoğlu Rûmî tarafından kurulan Eşrefiyye kolu vasıtasıyla tanınan Kâdiriyye daha sonra İsmail Rûmî'nin tesis ettiği Rûmiyye ile etkili olmuştur.

¹⁵ Dilaver Güner, Abdulkadir Geylani, Hayatı, Eserleri, Görüşleri, İnsan Yayınları, İstanbul 2009, s. 65-67; Nihat Azamat. Kadiriyye, DİA, TDV Yayınları, İstanbul 2001, c. 24, s. 133.

¹⁶ Azamat, s. 133.

¹⁷ Ebu Rıdvan Şadık Vicdâni, *Tomar-ı Turuk-ı Âliyye*, Dâru'l-Hilafeti'l-Âliyye Matbaa-ı Amire, İstanbul 1338-1340, s. 96; Hocazade Ahmed Hilmi, *Hadikatü'l-Evliya*, Tefeyyüz Kitaphanesi, 1318, s. 4; Osmanzâde Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliya*, Haz. Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2015, c. I, s. 51; Dilaver Güner, s. 65-67.

¹⁸ Bk. İbn Teymiye, Ahmed b. Abdulhalîm, *Minhâcu's-Sunne*, thk. M. Reşâd Sâlim, 1. Baskı, 1986, c. VIII, 44-48.

¹⁹ Vicdâni, *Tomar-ı Turuk-ı Âliyye*, s.51,54. İsmail Rûmî'nin diğer şeyhi ise Geylânî'nin Abdürrezzak isimli oğlunun soyundan gelen Ahmed b. Süleyman isimli bir zâttır. Bk. Mehmet Akkuş, "İsmâil Rûmî", DİA, İstanbul 2001, c. 23, s. 210; Reşat Öngören, 'Rûmiyye', DİA, İstanbul 2008, c. 35, s. 240; Vassâf, *Sefîne-i Evliya*, s. 118.

Seyyid Ferecullâh'tır.²⁰ Müellif bazı kaynaklarda Bağdat Nakîbü'l-Eşrafı olarak zikredilmektedir. Feyzullah el-Kâdirî'nin mensup olduğu aile 633/1236 tarihinde vefat eden Abdulkadir Geylânî'nin torunu Ebû Sâlih Nasr b. Abdulaziz'in soyundan gelmektedir.²¹ Bu aile, Abbasi halifeliğinin ve Irak topraklarının Osmanlı Devleti'ne ilhak edilmesinden sonra nakiplik vazifesi ile görevlendirilmiştir. Seyyid Abdurrahman, Seyyid Ali ve Seyyid Mahmud Efendiler bu görevi icra eden aile fertlerindedir.

Sultan IV. Murat Han (ö.1050/1640) zamanında Geylânî'nin hatırasına hürmette kusur eden İran kökenliler Bağdat'tan çıkarılınca, inkıraza yüz tutan Geylanî Ailesi maddi ve manevi anlamda taltif edilmiş, daha önce ellerinden alınan vakıflar iade edilmiş ve vergiden muaf tutulmuştur. Sultan Murâd'ın bu uygulamasıyla ailenin Irâk'taki konumu giderek güçlenmiştir. ²² Feyzullah el-Kâdirî'nin oğlu Şerif Halil, daha sonra İsmail Rûmî'nin damadı ve halifesi olmuş ve 28 sene Kâdirihâne'de postnişin olarak görev yapmıştır.²³

İncelediğimiz eserde Feyzullah el-Kâdirî, Muhammed b. Ahmed el-Cezûlî isimli mürîdine hilafet verdiğini zikretmektedir. İcazetnâmenin verildiği şahıs ile ilgili yaptığımız kaynak taramalarında Muhammed b. Ahmed b. Abdillâh el-Cezûlî es-Sûsî ismi öne çıkmaktadır (1118-1189/ 1706-1775).²⁴

Feyzullah el-Kadirî'nin verdiği icâzetnâmede silsile-i müzehheb ricaline yer verilmiş, ancak diğer kaynakların çoğunda Hz. Ali'den sonraki şahıslar olarak zikredilen Hasan-ı Basrî ve Habib Acemi yer almamıştır. Bilinen ilk yazılı tasavvufî silsilenin hicri IV. asra ait olduğu göz önüne alınacak olursa, bu tarihten Hz. Peygamber'e kadar olan zaman diliminde bulunan şahısların birbirlerini görüp görmediklerine bakılmaksızın, silsilelerin manevi yolla birbirine bağlandığına dair tasavvufî ön kabul karşımıza çıkar. Dolayısıyla şahıslar arasında kopukluklar olabilmektedir. Feyzullah el-Kadirî'nin silsilesinde Hasan-ı Basrî ve Habib Acemî'nin bulunmaması bu meydana değerlendirilebilir. Ya da silsile yazılırken unutulmuş olduğu düşünülmelidir.

3.1. Şecerenin Türkçe Tercümesi

(İcazetnâmenin üst kısmında yer alan kayıt:)

Kökü asil, dalı şerif, gölgesi derin, koruyucusu Rabb-ı Celîl olan bu şecerenin hâmilî; asil, güvenilir bir er kişidir. Kerîm olan Allâh'tan, vahyin ve

²⁰ Muhammed Saîd er-Râvi el-Bağdâdî, *Târîhu'l-Userî'l-İlmîyye fî Bağdâd*, Irak Kültür Bakanlığı Yayınları, 1. Baskı, Bağdad 1997, s. 307.

²¹ Ebû'l-Ferec Zeynüddin Abdurrahman b. Ahmed İbn Receb El-Hanbeli, *ez-Zeyl ala Tabakati'l-Hanabile, Mektebetü'l-Ubeykan*, Riyad 2005, c.1, s. 299.

²² el-Bağdâdî, s. 307.

²³ Vassaf, c.I, s. 120-121.

²⁴ Kettânî, Abdulhay b. Abdulkebir, *Fihrisu'l- fehâris*, thk. İhsan Abbas, Beyrut 1982, c. I, s. 260-262. El-Cezulî'nin eserleri: *Şerh ale'l-Câmîi's-Sahîhi'l-Buhârî* (el-Buhari şerhi), *Hâşiye ala Siyeri'l-Kelâî, Şerh ale'l-Hemziyye, Tabakatu Ulemâi Sûs, Şerh ale's-Şifâ*. Bkz. Kettânî, s. 262.

Kur'ân'ın nüzûlgâhı Efendimiz Muhammed aleyhi's-salâtu ve's-selâm hürmetine, onu istikamete muvaffak etmesini, şeref ve izzete mazhar kılmasını niyaz ederiz.

Kabul ettim, kesinliğini onayladım ve gereğini yerine getirdim.

Mahlûkatın en muhtacı, muhtaçların hizmetkârı, Bağdat-ı Mahmiyye'de²⁵ Kâdirî seccadesinin hâdimi es-Seyyid Feyzullâh el-Kâdirî.

“Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm”

Hamd, kalp ehli seçkin kullarından dilediğini, gözlerden uzak, derinlerde saklı, sarmalanıp dürülmüş gaybların sırlarına muttali kılan Allâh'a mahsustur. Hamd, kemâlinin mahiyetine dair örtülü gerçekliği onlara âşikâr eden Allâh'a mahsustur. Hamd, davetine icabet ederek ebedî sevgili secdelerinde yakınlığın gerçekliğine tanık olanları, secdesine davet eden Allâh'a mahsustur. Hamd, zâtî tecellîyle misâlleri değiştikten sonra, hep arzulanan tecellinin doğuşlarına koşuşup, sırrındaki gayblarının gaybının dipsiz derinliklerine, O'nun sırrıyla O'nun sırrına tanık olanlara tecelli eden Allâh'a mahsustur. Hamd, onları, gayb denizinin ateşinin zifiri karanlıklarında istenen uyanıklığın huzurunun şuuruna, cedelleşilen mahviyetle²⁶ geri gönderen Allâh'a mahsustur. Hamd, onları, ilim hazinelerinin içindeki korunmuş bilgilere şâhit yapan Allâh'a mahsustur. Hamd, onlara, gizli hazinelerin manalarından biçilmiş gelinlikler, keşif nurlarından hil'atlar giydiren Allâh'a mahsustur. Hamd, onları Rahmânî hilafet taçlarıyla taçlandıran, iman emanetini, doğruları, batıları bir kolye gibi boyunlarına takana aittir. Hamd, birliğe tanık oldukları tavan düzlüklerin zirvelerinden, yaramaz çokluğun hapis kuyularına inişlerinde onlardaki korkuyu alan Allâh'a mahsustur. Hamd, hesaplı-nizamlı merkez yörüngenin akışında izhâr edilen gayb kararı ile asla üzül-meyecekleri yemîn güvenini onlara gerdanlık yapan Allâh'a mahsustur.

Başka bir ihtimali düşünemeyeceğimiz inanca, kesinlikle Allâh'tan başka ilâh olmadığına, O'nun birliğine, şeriki bulunmadığına şahadet ederim. O, zamana bağlı olmayan kadimdir. O, başkasına ihtiyaç duymayan yegâne güç sahibidir. O, başkasının yaşayamayacağı bir ihatayla kendini bilendir. Bu, Hayy olan Allâh'ın kendi zâtında, kendi zatıyla, kendi zâtı için kıldığı mutlak kesinliktir. Ne yokluğun O'na ve ne O'nun yokluğa maruz kalabileceği bir kesinliktir, bu.

Efendimiz, Peygamberimiz, dosdoğru yola ve en sağlam yakınlığa sevk edileceğimiz büyük toplanma günü, yanımızda bulacağımız hazinemiz ve varlığımız Muhammed Aleyhisselâm'ın O'nun kulu ve tüm ümmetlere gönderdiği Resûlü olduğuna şahadet ederim. Allâh ona geniş, sâfi keremiyle salat etsin. Kıyamet çılgılığından sonra sûra üfürüldüğünde her tozlaşmış

²⁵ Himaye edilmiş, korunmuş Bağdad.

²⁶ Benlik esaretinden kurtulma.

kemiğe can veren zâtî salatıyla salat etsin. Yüce derecelere, akli baştan alan güzel kokulu apaydınlık hikmet bahçelerine, âli makamlara sahip âline ve ashabına da salat ve selam olsun. İhsan ehlinin kalp dallarına konmuş bülbüller en ince irfan hakikatlerini şakıdıkça salat ve selam olsun.

Sonra..

Allâh Teâlâ'nın rızasına giden yol altı makam ve altı asıl üzerine kuruludur. Allâh Teâlâ ulvî ve süflî şehâdet âlemini bu altı asıl ile yokluktan çıkarmıştır. Yedinci Cuma günü Âdem Aleyhisselâm'ı yaratmıştır. Bu sebeple insanlığın dünya ömrü Rabbin günleriyle yedi gündür.

Biz de bu mukaddimede Allâh'ın rızasına giden altı yolu açıklamayı arzu ettik.

Birinci Asıl: Ahit Alınan-Verilen Telkin Makamı.

Şartı "sıdk"tır, doğruluktur. Mürid üç kez şeyhinden "La ilahe illallah" kavlini Allah'a ulaşma inancıyla alır ve üç defa şeyhine tekrarlar.

İkinci Asıl: Edeb Makamı.

Takvalı, arınmış, hastalısız bir kalp ile müridin kelime-i şehadeti telakki etmesidir.

Üçüncü Asıl: İstikamet.

Mezkûr telakkide müridin istikamet üzere olmasıdır.

Dördüncü asıl: Müşahede

Kesret vehmine kapılmadan devamlı olarak müşahede makamında olmasıdır.

Beşinci Asıl: Uzlet

Allah'ın yasaklarından uzak durması ve başkalarından kat-i nazar ederek Allah ile olmasıdır.

Altıncı Asıl: Zühd

Var olmayandan kaçış, hep var olana iştiaqla yöneliştir.

Bu altı asıl tarikatın temelini inşa etmek için gereklidir. Hakikatini mutlak ilimle bilen Allâh'tır.

Emmâ ba'd..

Sâlih kardeş, muradına eren mümin, kurtuluşa eren kul, asîl soy ve sağlam söz sahibi, Allâh'a yönelen can dost Muhammed b. Ahmed el-Cezûlî, benden Kâdirî hırkasını kendisine giydirmemi istedi. Bu hırkayı benden önce giyenler şu efendilerimdir:

1. Babam es-Seyyid Ferecullâh el-Kâdirî (r),
2. Babası, Kudvesi (rehberi, lideri), es-Seyyid Abdulkadir (r),
3. Babası, Kudvesi, es-Seyyid Abdurrezzak (r),
4. Babası, Kudvesi, es-Seyyid Mahmud (r),
5. Babası, Kudvesi es-Seyyid Ferecullah (r),
6. Babası, Kudvesi es-Seyyid Muhammed (r),
7. Amcasının oğlu, Şeyhi, es-Seyyid Hüseyin (r),
8. Babası, Kudvesi, es-Seyyid Şemseddin (r),
9. Babası, Kudvesi, es-Seyyid Şerefuddin Kasım (r),
10. Amcasının oğlu, Şeyhi, sûfiyyenin kudvesi es-Seyyid Ebu Muhammed Abdulbasit (r),
11. Babası, zamanındaki âlimlerin şeyhi es-Seyyid Şihabuddin Ahmed (r),
12. Babası, Kudve es-Seyyid Bedreddin Hüseyin (r),
13. Babası, es-Seyyid Şemseddin Muhammed (r),
14. Babası, Kudvesi, es-Seyyid Şerefuddin Yahya (r),
15. Babası, Kudvesi, Müsellik Şihâbuddîn Ahmed (r),
16. Babası, Kudvesi, Müsellik es-Seyyid Nasr (Allâh rahmertiyle onu kuşatsın) (r),
17. Babası, Kudvesi, Neclu Kutbi'd-Devâir ve Durretu'z-Zehâir, es-Seyyid Abdurrezzak (r),
18. Babası, Kudvesi, Müsellik, el-Bârru'l-Eşheb, et-Tırâzu'l-Muzehheb, et-Tiryâku'l-Mucerreb, Sâhibu'l-Hazreti ve'l-İşâreti, el-Kutbu'r-Rabbânî el-Gavsu's-Samedânî, es-Seyyid Abdulkadir el-Geylani (r),
19. Şeyhi Ebû Said el-Mubarek b. Alî el-Mahzûmî,
20. Tarikat hırkasını ikinci kez; el-Kutbu'l-Câmi' ve es-Seyyid Abdulkâdir el-Geylânî'nin elinden giymiştir. Allah her ikisinin de kabrini nurlandırın.
21. Her ikisinin de şeyhi; Şeyhu'l-Enâm ve Kudvetu'l-İslâm Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed Farsî el-Hakkârî'dir.
22. Şeyhi, Müselliki, Ebû'l-Ferec Yusuf et-Tarsusî,
23. Şeyhi Ebû'l-Fadl Abdû'l-Vâhid et-Teymî,
24. Şeyhi Ebu Bekr b. Dulef b. Ca'fer/Cahder²⁷ eş-Şiblî,
25. Şeyhi, Kudvesi, Şeyhu't-Tâife Cüneyd Bağdadi,
26. Şeyhi, Müselliki, Seri-i Sekatî,

²⁷ Yazma nüshamızda “حجر” olarak kayıtlıdır.

27. „Şeyhi Maruf-i Kerhî,²⁸

28. Şeyhi, Kudvesi, Davud-i Taî,

29. Seyyidu'l-Evliyâ, Kudvetu'l-Esfiyâ, Ebu'l-Hasaneyn (Hasan ve Hüseyinin babası), Zevcu'l-Betûl (Betül'ün eşi), Seyfullâhi'l-Meslûl (Allâh'ın kınından çekilmiş kılıcı), Ali bin Ebî Talib.

30. Nebîsi ve amcasının oğlu Habîbu Rabbi'l-Âlemîn (Alemlerin Rabb'inin habîbi) ve Kâidu'l-Gurri'l-Muhaccelîn ilâ Cennâti'n-Naîm (Alınları kaşgali, ayakları sekili olanları Naim cennetlerine götüren lider rehber)²⁹ ve “Ben Âdem çocuklarının efendisiyim, la Fahre³⁰” diyen Mevlâmız Ahmed Mahmud Muhammed Mustafa Sallallâhu aleyhi ve sellem.

Ya Rabbi!

Seyyid-i a'zam, habib-i mükerrerem, arap ve acemin efendisi, Mekke ve Har-em'in imâmı, parmaklarının arasından çıkan suyla büyük bir ordunun susuzluğu giderilen nebinin hürmetine, tüm peygamberler ve seçkin kulların, takvalı kulların, şehitlerin ve salihlerin hürmetine, o kutlu ağacın altında nebine biat eden, cennetle müjdelenen on kişinin...Ebu Bekir, Ömer, Osman, Ali, Talha, Zübeyr, Sa'd, Saîd, Ebû Ubeyde el-Cerrâh, Abdurrahmân b. Avf'in hürmetine, “Ayaklarım her velinin boynunun üzerindedir” diyen kutuplar kutbu, nûrânî heykel, semedânî ârif, Abdulkadir Geylânî (Allâh azîz sırrını takdis etsin ve istirahatgâhını nurlandırsın) hürmetine, kutuplar, evtâd, encâb, abdâl, ricâlu'l-gayb, ricâlu'l-vaha, ricâlu'l-erbain ve diğer yaşayan veya ölmüş müminler, mümineler hürmetine senden istiyorum. Sen ki, yakınlar yakınısın, duaları kabul edensin, Sen'den efendimiz Muhammed aleyhissalatu vesselama ve tüm ashabına salat etmeni diliyorum. Benim ve tüm Müslümanların üstüne, bu silsiledeki meşâyihın bereketlerinden akıt. İhtiyaçlarımı ve tüm Müslümanların ihtiyaçlarını gider. Amin ya Rabbe'l-Alemîn...

Sonra,

Selamdan selama selam olsun.. Tüm İslâm ehline ve özellikle alimlere, fâzıllara, meşâyihâ, nakîblere, her bir beldedeki kâdiri fakirlerine olsun. Allâh onların sayısını arttırsın, O'na itaatle izzetli kılsın, günahattan uzak tutsun, ünsünün esintilerini, rahmet bahçelerinin nesimini üzerlerine estirsin. Elbette O, dilediğini yapmayı yegane kadir olandır.

²⁸ “Hayat ve ölümdе mutasarrıf (el-Mutasarrıfu fi'l-hayati ve'l-memât)” kaydı mevcuttur.

²⁹ Bu niteleme İslam kültüründe daha ziyade Hz. Ali için kullanılır.

³⁰ Bu bir gerçeğin dillendirmesidir, bir övünme cümlesi değildir.

Bu icazetin sahibi kabulümüzdür. Kabul edilmesi, gözetilmesi ve yardım edilmesi dileğimizdir. Çünkü müminler, parçaları birbirini perçinleyen yekvücut bir bina gibidir. Peygamber aleyhisselam buyurdular ki: “*Kardeşine zalim veya mazlum olsun (adalet yolunda) yardım et.*”³¹ (Bu kardeşinize) kadiri hırkasını giydirdim ve onu yaptığı işlerin güzelliğine ve olgunluğuna şahit olduğumuz için halife kıldık. Allah doğru yolu muvaffak edendir. O kerimdir, vahhabdır.. salat Seyyidimiz Muhammed’e, ailesine, arkadaşlarına, eşlerine, pak nesline olsun. Hamd âlemlerin rabbine aittir.”

3.2. Şecerenin Arapçası

(97) هذه شجرة أصلها أصيل، وفرعها نبيل، وظلها ظليل، وحارسها رب جليل، وحاملها رجل ثقة أصيل. فنسأل الله الكريم أن يوفقه للاستقامة وأن يكون محلاً للتكريم والتبجيل بحرمة سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم، المهبط عليه الوحي والتنزيل. قبلتها وأمضيبتها ونفذتها من³² أفقر الورى وخادم الفقراء السيد فيض الله القادري خادم سعادة القادرية ببغداد المحمية عفى الله عنه.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي أطلع من شاء من عباده المصطفين من أرباب القلوب على طوايا خبايا وخفايا أسرار الغيوب وكشف لهم عن حقيقة ساق كنه كماله المحجوب ودعاهم إليه بالسجود فشاهدوه بحقيقة القرب في سجودهم الأبدي المحبوب وتجلي لهم بعد تبدل أمثالهم بتجل ذاتي فتلاشوا في إشراقات (97 ب) ذلك التجلي المطلوب فشاهد سره بسره في سره من غيابات غيب الغيوب ثم ردهم في ديجور سحور بحر غيبه بالمحو المشعوب إلى دائرة شعور حضور الصحو المطلوب وأشهدهم مصونات مكتونات علمه المخزون وألبسهم خلع الأنوار الكشفية السافرة عن عرايس معاني أسرار كنزه المكتون وتوَجَّههم بتاج الخلافة الرحمانية وقلدهم الأمانة الإيمانية والشروق والغروب وطوقهم بطوق الأمن اليمين فلا خوف عليهم في تنزلم من أوج مسطح شهود وحدتهم إلى حضيض مقعر سحجن كترهم المشعوب ولا يحزنون لما تعين به الغيب وأظهره جريان فلك القدر المحسوب. وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له في الوجوب القدم الصمد المحيط بنفسه في إحاطة حيطه سواء ولا أحاط به فيما أبرم الحي لذاته بذاته في ذاته، من غير زيادة عليه فتعرض للعدم ويعرضها للعدم، القيوم من لأسمائه بأسمائه في أسمائه (98 أ) من حيث لا سواء أقام وقوم.

وأشهد أن سيدنا ونبينا وكنزنا وذخرنا يوم الحشر الأعظم إلى الصراط الأقوم والقرب الأحكم محمدًا صلى الله عليه وسلم عبده ورسوله، المبعوث إلى سائر الأمم صلاة شاملة، زاكية، متصلة بالكرم عائدة بالصلاة الذاتية على من نفخ في صورة بعد صعقة كورة باعث الرمم وعلى آله وأصحابه أهل الدرجة العليا والروضة الفيحاء والحكمة الغراء والمقعد الأسمى، ما غرد بلبل الأفتان برفايق دقايق حقايق العرفان على أغصان قلوب أهل الإحسان وترم.

³¹ Hadisin tamamı şu şekildedir. “Enes radiyallahu anh’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Din kardeşin zalim de mazlum da olsa ona yardım et.”

Bir adam: - Ya Resûlallah! Kardeşim mazlumsa ona yardım edeyim. Ama zâlimse nasıl yardım edeyim, söyler misiniz? dedi. Peygamberimiz: - “Onu zulümden alıkoyar, zulmüne engel olursun. Şüphesiz ki bu ona yardım etmektir” buyurdu. Buhârî, Mezâlim 4; Tirmizî, Fiten 68.

³² إذا كانت الجملة محكية من طالب الإجازة فالمعنى صحيح مع ما فيه خلل في أسلوب الخطاب فإذا كانت الجملة من الشيخ تكون حرف من هنا زائدة.

وبعد فإنه لما كان طريق الله تعالى مبنياً على أصول مقامات ستة هي أمهات السنة الأيام التي³³ فتق الله تعالى فيها عالم الشهادة العلوي والسفلي، التي سابع سبعتها يوم الجمعة الذي أوجد الله تعالى فيه آدم عليه السلام ولذلك كان مقدار أجله سبعة أيام من أيام ريك. فإننا نريد في هذه المقدمة بيان معرفة (98 ب) الستة التي عليها بنیان طريق الله سبحانه وتعالى. الأصل الأول: هو مقام التلقين العهدي وشرطه الصدق. والتلقين هو قول لا إله إلا الله من أستاذه ثلاثاً للمعتقد فيه التوصل إلى الله تعالى ثم يقول المرید الكلمة والأستاذ يستمع ثلاثاً. الأصل الثاني: هو مقام الأدب يجب على المرید إذا تلقى هذه الكلمة من أستاذه أن يتلقاها بقلب تقي نقي سليم. الأصل الثالث: هو الاستقامة على ما تلقن من الشيخ. الأصل الرابع: المشاهدة دواما من غير فترة ولا وهم كثرة. الأصل الخامس: العزلة عما نهي الله تعالى عنه. والعزلة؛ اشتغال بالله تعالى وقطع النظر من غيره. الأصل السادس: الزهد. وهو رهبة عن ما لم يكن و رغبة فيما لم يزل. فهذه أصول ستة لازمة لبنیان أساس هذه الطريقة، والله أعلم بحقيقة ذلك. أما بعد فإن الأخ الصالح والمؤمن الفالح والعبد الناجح ذوالأصل العريق والعهد الوثيق وحسن أولئك رفيق، التائب إلى الله تعالى:

السيد محمد بن أحمد الجزولي " طلب مني إلباس الخرقه القادرية التي ألبسنيها: (99 أ)

1. سيدي ووالدي السيد "فرج الله القادري" رحمه الله تعالى.
2. وهو لبسها من يد والده وقُدوته السيد عبد القادر رحمه الله.
3. وهو لبسها من يد والده وقُدوته السيد عبد الرزاق رحمه الله.
4. وهو لبسها من يد والده وقُدوته السيد محمود رحمه الله.
5. وهو لبسها من يد والده وقُدوته السيد فرج الله رحمه الله.
6. وهو لبسها من يد والده وقُدوته السيد محمد رحمه الله.
7. وهو لبسها من يد شيخه وابن عمه السيد حسين رحمه الله تعالى.
8. وهو لبسها من يد والده وقُدوته السيد شمس الدين رحمه الله.
9. وهو لبسها من يد والده وقُدوته السيد شرف الدين قاسم رحمه الله.
10. وهو لبسها من يد شيخه وابن عمه قُدوة الصوفية السيد أبي محمد عبد الباسط رحمه الله.
11. وهو لبسها من يد والده ومسلكه شيخ العلماء في زمانه السيد شهاب الدين أحمد رحمه الله.
12. وهو لبسها من يد والده السيد بدر الدين حسين رحمه الله.
13. وهو لبسها من يد والده وقُدوته السيد شمس الدين محمد رحمه الله.
14. وهو لبسها من يد والده وقُدوته السيد شرف الدين يحيى رحمه الله.
15. وهو لبسها (99 ب) من يد والده وقُدوته السيد شهاب الدين أحمد رحمه الله.
16. وهو لبسها من يد والده وقُدوته ومسلكه ومنتجه السيد نصر تغمده الله تعالى برحمته ورضوانه.
17. وهو لبسها من يد والده وقُدوته نجل قطب الدوائر ودرة الذخائر أعني بذلك السيد عبد الرزاق تغمده الله تعالى برحمته ورضوانه.

³³ Gramer yapısı itibarıyla düşük bir cümle.

18. وهو لبسها من يد والده وقُدوته ومسلكه البارّ الأشهب والطرز المذهب والترياق المجرّب صاحب الحضرة والإشارة القطب الرباني والغوث الصمداني السيد عبد القادر الجيلاني قدس الله سره العزيز وتوّر ضريحه.
19. وهو لبسها من يد شيخه أبي سعيد المبارك بن علي المخزومي.
20. وهو لبسها ثانياً من يد القطب الجامع السيد عبد القادر الجيلاني قدس الله سره العزيز ونور الله ضريحه
21. وشيخهما في الخرقّة شيخ الأنام وقُدوة الإسلام أبو الحسن علي بن محمد بن يوسف القرشي³⁴ الهكاري .
22. وهو لبسها من يد شيخه ومسلكه أبي الفرج الطرسوسي . (100 أ)
23. وهو لبسها من يد شيخه أبي الفضل عبد الواحد التيمي .
24. وهو لبسها من يد شيخه أبي بكر بن دلف بن حيدر الشبلي .
25. وهو لبسها من يد شيخه وقُدوته شيخ الطائفة أبي الحسن الجنيد البغدادي .
26. وهو لبسها من يد شيخه ومسلكه سري السقطي .
27. وهو لبسها من يد شيخه المتصرف في الحياة والممات معروف الكرخي .
28. وهو لبسها من يد شيخه وقُدوته، مسلكه داود الطائي .
29. وهو لبسها من يد شيخه سيد الأولياء وقُدوة الأصفياء أبي الحسين زوج البتول وابن عم الرسول سيف الله المسلول علي بن أبي طالب رضي الله تعالى عنه .
30. وهو لبسها من يد نبيه وابن عمه سيد المرسلين وحبيب رب العالمين وقائد الغر المحجلين إلى جنات النعيم الذي قال: "أنا سيد ولد آدم ولا فخر" سيدنا ومولانا محمد صلى الله عليه وسلم.

اللهم إني أسألك بحرمة السيد الأعظم والحبيب المكرم سيد العرب والعجم وإمام مكة والحرم؛ من أتبع من بين أصابعه ماء فأرؤى الجيش العرمم، وبجميع الأنبياء والأصفياء والأتقياء والشهداء والصالحين (100 ب) و بحرمة أبي بكر وعمر وعثمان وعلي وطلحة والزبير وسعد وسعيد وأبي عبيدة الجراح وعبد الرحمان بن عوف، هم العشرة الذين بايعوا نبيك تحت الشجرة، وبحرمة قطب الأقطاب؛ من قال "قدي هذه على رقبة كل ولي لله" الهيكلي النوراني والعارف الصمداني عبد القادر الجيلاني قدس الله سره العزيز ونورالله ضريحه وبحرمة الأقطاب والأوتاد والأنجاب والأبدال ورجال الغيب ورجال الوحى ورجال الأربعين وسائر المؤمنين والمؤمنات الأحياء منهم والأموات، إنك قريب مجيب الدعوات؛ أن تصلي على سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم وعلى آله وصحبه أجمعين وأن تعدّ علي وعلى المسلمين من بركات مشايخ هذه السلسلة وأن تقضي حاجتي و حوائج المسلمين أجمعين. آمين يا رب العالمين.

ثم السلام من السلام إلى السلام على كافة أهل الإسلام الخاص منهم والعام خصوصاً على العلماء والفضلاء والمشائخ والنقباء والفقراء القادرية في سائر البلاد، كثرهم الله تعالى وأعزهم بطاعته وجنتهم عن معصيته وانشروهم عليهم هبوب نسيمات روضات (101 أ) نفحات أنسه. إنه على ما يشاء قدير.

على أن صاحب هذه الإجازة مقبولنا فالمرجو قبوله ورعايته ونصرتة. لأن المؤمنين كالبنيان يشد بعضهم بعضاً وقال صلى الله عليه وسلم: "انصر أخاك ظالماً أو مظلوماً" وألبسته الخرقّة القادرية وجعلته خليفة لما شهدنا من صلاحه وحسن فعاله. والله تعالى هو الموفق للصواب. إنه كريم وهاب. وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وأصحابه وأزواجه وذرياته الطيبين الطاهرين. والحمد لله رب العالمين.

ربيع الثاني 1148 (1735 م)

4. Sonuç

Tasavvufî icazetnâmeler yalnızca manevi silsileleri göstermekle kalmaz, aynı zamanda ait olduğu tarikatın usul ve esaslarını da ihtiva eder. Bu kısa risalede, kemâli gerçekleştirmek için uygulanması tavsiye edilen esaslar, öz olarak belirtilmiş ve bu esaslar doğrultusunda birbirlerine mürid-şeyh olan iyi insanlar silsilesi anılmıştır. Doğruluk, edeb ve istikâmetle donanmış kullar, müşahede ettikleri her olgu ve olayın ardında ilâhî kudret ve tecellileri gördüklerinden tüm âlemle ve âlemlerin yaratıcısıyla gerçek bir sıla-bağ kurmuş olurlar. “Salat-ı kübrâ” (en büyük bağ) sahibi veliler, zann (sanı) âleminden doğal olarak uzaklaşırlar ve bu hal “uzlet”in gerçek anlamını teşkil eder.

Feyzullah el-Kâdirî'nin, Kadiriyye'nin merkezi Bağdad'ta kaleme aldığı 17. Yüzyıla ait bu icazetnâmesi, usûl ve esas bakımından klasik şecere örneklerinden biridir. Müellif, Rumiyye'nin kurucusu İsmail Rumî'nin şeyhi olması bakımından da Anadolu Kadiriliği açısından önemli bir simadır.

Kaynaklar

Akkuş, Mehmet, İsmâil Rûmî, *DÎA*, TDV Yayınları, İstanbul 2001, c. 23.

Akpınar, Cemil, “İcazet”, *DÎA*, TDV Yayınları, İstanbul 2000, c. 21.

Ateş, Süleyman, “Kutub”, *DÎA*, TDV Yayınları, İstanbul 2002, c. 26.

Atlı, Ahmet, *Tasavvufta Ricâlu'l-Gayb*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Tasavvuf Anabilim Dalı, Ankara 2011.

Azamat, Nihat. Kadiriyye, *DÎA*, TDV Yayınları, İstanbul 2001, c. 24.

Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ağaç Yayınları, İstanbul 2009

Çelebi, İlyas, “Şehadet Alemleri”, *DÎA*, TDV Yayınları, İstanbul 2010, c. 38, s. 423

Ebü'l-Ferec Zeynüddin Abdurrahman b. Ahmed İbn Receb El-Hanbeli, *ez-Zeyl ala Tabakati'l-Hanabile*, *Mektebetü'l-Ubeykan*, Riyad 2005.

Ebü'l-Ferec, Zeynüddin Abdurrahman b. Ahmed İbn Receb El-Hanbeli, *ez-Zeyl ala Tabakati'l-Hanabile*, *Mektebetü'l-Ubeykan*, Riyad 2005.

el-Bağdâdî, Muhammed Saîd er-Râvi, *Târîhu'l-Useri'l-İlmiyye fî Bağdâd*, Irak Kültür Bakanlığı Yayınları, 1. Baskı, Bağdad 1997.

Erginli, Zafer, *Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kalem Yayınevi, İstanbul 2006.

er-Râvi el-Bağdâdî, Muhammed Saîd, *Târîhu'l-Useri'l-İlmiyye fî Bağdâd*, Irak Kültür Bakanlığı Yayınları, Bağdat 1997.

Gürer, Dilaver, *Abdulkadir Geylani, Hayatı, Eserleri, Görüşleri*, İnsan Yayınları, İstanbul 2006.

Hocazade Ahmed Hilmi, Hadikatü'l-Evliya, Tefeyyüz Kitaphanesi, 1318.

İşık, Ayhan, Osmanlı'da Nakıbu'l-Eşrâflık Müessesesi ve Nakıbu'l-Eşraf Defterleri, *İnsan ve Hayat: İstanbul Müftülüğü Dergisi*, 2007, Sayı: 1 [İnsanlığın Tükenmeyen Ümidi Peygamberimiz'e].

İbn Teymiye, Ahmed b. Abdulhalîm, *Minhâcu's-Sunne*, thk. M. Reşad Sâlim, 1. Baskı, 1986.

Kettânî, Abdulhay b. Abdulkebir, *Fihrisu'l- fehâris*, thk. İhsan Abbas, Beyrut 1982.

Kettânî, Abdulhay b. Abdulkebir, *Fihrisu'l- fehâris*, thk. İhsan Abbas, Beyrut 1982.

Öngören, Reşat, 'Rûmiyye', *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2008, c. 35.

Öngören, Reşat, Rûmiyye, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2008, c. 35.

Tosun, Necdet, "Silsile", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2009, c. 37.

Uludağ, Süleyman, "Abdulkadir-i Geylanî" *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1988, c. 1.

—————, "Ricâlü'l-gayb" *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2008.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, "Osmanlılar'da Nakîbü'l-Eşraflık" *Marife Dergisi*, yıl. 4, sayı. 3.

Vassâf, Osmanzâde Hüseyin *Sefine-i Evliya*, Haz. Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2015

Vicdâni, Ebu Rıdvan Sadık, *Tomar-ı Turuk-ı Âliyye*, Dâru'l-Hilafeti'l-Âliyye Matbaa-ı Amire, İstanbul 1338-1340.

EK :

ŞECERENİN ORJİNAL NÜSHASI

هذه شجرة اصلها اصيل وفرعها ينبل وظلها يظل
 وحارسها رب جليل وحاملها رجل ثقة اصيل
 فسال الله الكريم ان يوفقه للاستقامة وان يكون
 محلا للتكريم والتبجيل بحجة سيدنا محمد صلى
 الله عليه وسلم المرابط عليه الوحي والتنزيل قبلتها
 وامضيتها ونفذتها من فقر الوري وخادم الفقرا
 السيد فيض الله القادري خادم سجدالة
 القادرية ببغداد الحمد لله عفي عنه
 بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله الذي اطلع من شاء من عباده المصطفين
 من ارباب القلوب على طوايا خفايا اسرار
 الغيوب وكشف لهم عن حقيقة ساق كنه
 كماله المحبوب ودعاهم اليه بالسجود فما هدوه
 بحقيقة القرب في سجودهم الايدي المحبوب وتجلي لهم
 بغير تبدل ايمانهم بتجل ذاتي فبلا شوا في اشواق
 ذلك

47

ذلك التجمل المطلوب فما هدره بستره في سرة
 من غيابات غيب الغيوب ثم ردهم في دجور سجور
 بحر غيب بالحو المشغوب الى دائرة شعور حضور الصحو
 المطلوب واشهدهم مصونات مكنونات علم الحزون
 والبهم خلع الانوار الكسفة السافرة عن عايس
 معاني اسرار كفرة المكنون وتوهم بتاج الخلافة
 الرحمانية وقلدهم الامانة الایمانية والشروق والغروب
 وطوقهم بطوق الامن الیمن فلا خوف عليهم في تنزلهم
 من اوج مسطح شعور وحدتهم الى احضيق مقعر
 سجين كثرتهم المشغوب ولا يحزنون لما تقين به الغيب
 واظهروه جريان فلك القدر المحبوب واشهد ان لا اله
 الا الله وحده لا شريك له في الوجوب القدم القصد
 المحيط بنفسه في احاطة اسواه ^{حيط} ولا احاطة فيما ابرم
 الحی لذاته بذاته في ذاته من غير زيادة عليه فتعرض
 للعدم ويعرضها العدم القبول من الاسماء باسماء ^{في اسماء}

من حيث لاسواه اقام وقوم وشهدان سيدنا
ونبينا وكنزنا وذرنا يوم المشرق الاعظم الى الصراط
الاقوم والقرب الاحكم محمد صلى الله عليه وسلم عبده
ورسوله للبعوث الى سائر الامم صلاة شاملة زكية
محصلة بالكرم عابدة بالصلاة الدائمة على من نفع
في صورة بعد صفة كورة باعث الرحم وعلى اله
واصحابه اهل الدرجة العليا والروضة الفخما والملكة
الغرا وللقدح الاسمي ما غرد بلبيل الاقنان برقايق
دقايق حقايق العرفان على اغصان قلوب اهل
الاحسان وترنم وبعد فانه لما كان طريق الله تعالى
مبنيا على اصول مقامات ستة هي امرها الستة
الايام التي فتق الله تعالى فيها عالم الشهادة العلوي
والسفلي التي سابع سبقتها يوم الجمعة الذي اوجد الله تعالى
فيه ادم عليه السلام ولذا ذكره كان مقدرا اجله بعبدة ايام
من ايام ربك واننا نريد في هذه المقدمة بيان معرفة
الستة

98

الستة التي عليها بنيان طريق الله سبحانه وتعالى
 الاصل الاول هو مقام التلقين العهدي وشروطه
 الصدق والتلقين هو قول لا اله الا الله من استأذنه
 ثلثا المعتقد فيه التوصل الى الله تعالى ثم يقول المرید الكلمة
 والاكتمال يسمي ثلثا الاصل الثاني هو مقام الادب
 يجب على المرید اذا تلقا هذه الكلمة من استأذنه
 ان يتلقاها بقلب تقى نقى سليم الاصل الثالث هو
 الاستقامة على ما تلقى من الشيخ الرابع المشاهدة
 دواما من غير فترة ولا وهم كثرة الاصل الخامس العزلة
 عما نهى الله تعالى عنه والعزلة استغفال بالله تعالى وقطع
 النظر من غيره الاصل السادس الزهد وهو رغبة عن
 ما لم يكن ورغبة فيما لم ينزل فهذه اصول ستة لازمة
 لبنيان اساس هذه الطريقة والله اعلم بحقيقتها
 ذلك اما بعد فانه الاخ الصالح والمومن الفالح والعبد
 الناجح ذو الاصل الغرور والعهد الوثيق وحاولك
 رفيق الثائب الى الله تعالى السيد محمد بن احمد البرزنجي
 طلب مني الباس للرقم القادرية التي البسها

سيدى ووالدى السيد فرج الله القادرى رحمه الله تعالى
 وهولبها من يد والده وقدوة السيد عبد القادر
 رحمه الله وهولبها من يد والده وقدوة السيد
 عبد الرزاق رحمه الله وهولبها من يد والده
 وقدوة السيد محمود رح وهولبها من يد والده
 وقدوة السيد فرج الله رح وهولبها من يد والده
 وقدوة السيد محمد رحمه الله رح وهولبها من يد
 وابن عم السيد حسين رحمه الله رح وهولبها من يد
 والده وقدوة السيد عيسى الدين رحمه الله وهو
 لبها من يد والده وقدوة السيد شرف الدين
 قاسم رحمه الله وهولبها من يد ابن عمه قدوة
 الصوفية السيد ابى محمد عبد الباسط رحمه الله وهو
 لبها من يد والده وسلكه شيخ العلماء فى زمانه
 السيد شهاب الدين احمد رحمه الله وهولبها من يد والده
 السيد بيد الدين حسين رحمه الله وهولبها من يد
 والده وقدوة السيد شمس الدين محمد رحمه الله وهولبها

99

من يد والده وقدوة السيد شرف الدين كمي رحمة الله
 وهو لبسها من يد والده وقدوة السيد شهاب الدين
 احمد رحمة الله وهو لبسها من يد والده وقدوة وسلكه
 ونسبته السيد نصر نفقه الله تعبر رحمة ورضوانه وهو لبسها
 من يد والده وقدوة نجل قطب الدوائر ودرة الدهجاء
 اعني بذلك السيد عبد الرزاق نفقه الله برحمته
 ورضوانه وهو لبسها من يد والده وقدوة وسلكه
 البار الا شهاب والطراز المذهب والترياق المحرر صاحب
 الحفرة والاشارة القطب الرباني والعتق الضمداني
 السيد عبد القادر الجيلاني قدس الله سره العزيز ونور
 ضريحه وهو لبسها من يد شيخه ابي سعيد الباركي بن علي
 الخزمي وهو لبسها ثانيا من يد القطب الجامع السيد
 عبد القادر الجيلاني قدس الله سره العزيز ونور الله ضريحه
 وهو لبسها وشيخه هادي الخرقه شيخ الاسلام ابو الحسن
 علي بن محمد بن يوسف القريشي الهكاري وهو
 لبسها من يد شيخه وسلكه ابي الفرج الطبرسي هو

الانام وقدوة

لبها من يد شيخ أبي الفضل عبد الواحد التيمي وهو لبها
 من يد شيخ أبي بكر بن دلف بن حجر الشبلي وهو لبها
 من يد شيخ وقدوة شيخ الطائفة أبي الحسن الجينيد الرفداني
 وهو لبها من يد شيخ وسلكه سري التقي وهو لبها
 من يد شيخ المنصف في الحياة والمات معروف الكرخي
 وهو لبها من يد شيخ وقدوة مسلكه داود الطائي
 وهو لبها من يد شيخ سيد الأولياء وقدوة الأصفياء
 أبي الحسين زوج النبي وابن عم الرسول سيف
 الله للسلطان علي بن أبي طالب رضي الله عنه وهو
 لبها من يد بنته وابن عمه سيد المرسلين وحبيب
 رب العالمين وقائد الفرق المجتهدين إلى جنات النعيم
 الذي قال أنا سيد ولد آدم ولا فخر سيدنا ومولانا
 محمد صلي الله عليه وسلم اللهم اني اسألك بحجرتك سيد
 الأقطاب والحبيب المكرم سيد العرب والعجم وامام مكة والحرم
 من اربع من يابن اصابعه ماء فاروي الحيشن العرمهم
 في جميع الاسباء والاصفياء والاتقياء والشهداء والصالحين

100

وجرته ابى بكر وعمر وعثمان وعلى وطلحة والزبير وعبد
 وسعيد وابى عبيدة الجراح وعبد الرحمن بن عوف
 هم العشرة الذين بايعوا نبيك تحت الشجرة بكرة
 قطب الاقطاب من قال قدمى هذا على رقبته كل الى الله
 الهيكل النوراني والعارف الصمدانى عبد القادر
 الجيلانى قدس الله سره العزيز ونور الله ضربه وجرته
 الاقطاب والاوزاد والانجاب والابدال ورجال القرب
 ورجال الوحا ورجال الاربعين وسائر المؤمنين
 والمؤمنات الاحياء منهم والاموات انك خير من يحب
 الدعوات ان تصلى على سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم
 وعلى اله وصحبه اجمعين وان تعد على وعلى المسلمين بركات
 شايخ هذه السلسلة وان تقضى حاجتى وخواج المسلمين
 اجمعين آمين يارب العالمين ثم السلام من السلام الى
 السلام على كافة اهل الاسلام الخاص بهم والعام خصوصا على
 العلماء والفضلاء والسائخ والفقهاء والفقهاء القادرية
 فى سائر البلاد كثر دعوى الله تع واعزهم بطاعته وحبهم
 عن معصيته وانشر عليهم هبوبك تسعات روضا

نفحات انه الله على ما يشاء قد بر على ان صاحب
 هذه الاجازة مقبولنا فالرجو قبوله ورعايته
 ونصرته لان المومنين كالبنيان يناد بعضهم
 بعضا وقال صلى الله عليه وسلم ان صراخك ظالما
 او مظلوما والبسته للخرقة القادريه وجعلته
 خليفته لما شهدنا من صلاحه وحسن فاعاله والله
 تعالى هو للوفيق للصواب انه كريم وهيب
 وصلى الله على سيدنا محمد وعلى اله
 واصحابه وازواجه وذرياته الطيبين
 الطاهرين والحمد لله رب العالمين
 وصية الشيخ عبد القادر الجيلاني
 قدس الله سره العزيز
 فقد سأل بعض اولاده الوصية فقال رضى الله تعالى عنه
 يا ولدي اوصيك بتقوى الله عز وجل وطاعته وازوم
 الشريعة وحفظ حدوده وتعلم اولدي وبقينا الله
 واتيائك والمسلمين اجمعين انه طريقنا هذه جبينه
 على الكتاب والسنة وسلامة الصدور وسخاء اليك
 وبذل

وبذل الندي وكف الجفا وحمل الأذى والصبر عن عثرات
 الإخوان وأوصيك يا ولدي بالفقر وحفظ حرمات الشايخ
 وحسن العشرة مع الإخوان والنصح للأصغار والكبار وترك
 الخسومة إلا في ترك أمور الدين وتعلم يا ولدي وفقنا الله وإياك
 والمسلمين أجمعين إن حقيقة الفقر أن لا تنفق إلا من هو مثلك
 وحقيقة الفنى أن تستغنى عن من هو مثلك وإن التصوف
 حال الأمن يأخذ بالقبيل والقال لكن إذا رأيت الفقى فلا تبدأ
 بالعلم وأبدأ بالرفق فإن العلم يوحشه والرفق يوشه وأعلم
 يا ولدي وفقنا الله وإياك والمسلمين أجمعين إن التصوف
 مبنى على ثمان خصال الأول السخاء الثانى الرضا الثالث الصبر
 الرابع الأشارة الخامس الغربة السادس لبس الصوف السابع
 السباحة الثامن الفقر فالسقاء لبنى الترابراهيم والرضى
 لبنى الله المحقى والصبر لبنى الله أيوب والأشارة لبنى الله زكريا
 والغربة لبنى الله يوسف ولبس الصوف لبنى الله يحيى والسباحة
 لبنى الله عيسى والفقر لسيدينا وسقينا محمد صلى الله عليه وسلم
 وشرفه وكرم ومجده وعظم وأوصيك يا ولدي أن تصحب الأغنياء
 بالقرى والفقر بالتدليل عليك بالأهل وهو نسيان
 روية الخلق وروام روية الخالق ولا تنهم الله في الأسباب ولا تنهم
 إليه في جميع الأحوال وإن لا تضحوا بك أبدا لا باحد لما بينك

وبينهم من القرابة والوودة والصدقة وعلبك كخدمة الفقراء بثلاثة
 اشياء احدها التواضع الثاني حسن اللادب الثالث سخاء النفس واعنت
 نفسك حتى تحيى واقرىب الخلق الى الله تعالى واسمهم خلقا وافضل الاعمال
 رعاية المسترخين الالتفات الى السنن والعتيق اذا اجتمعت مع الفقراء
 بالتواصي بالحق والتواصي بالصبر وحسبك من الدنيا ما بين يدي
 صحبة فقير وحمته وحي وتعلم يا ولدي ان الفقير لا يستغنى بشئ
 سوى الله تعالى وتعلم يا ولدي ان الصلوة على من هو دونك ضعف
 وعلى من هو فوقك شرف وان الفقر والتسوف جدران لا تخلطها
 بشئ من الهزل هذه وصيتي لك ولمن يسمعها من المرادين
 كثرهم الله تعالى وهو يوفقك وياتنا لما ذكرناه وبينناه وان يجعلنا
 ممن يقفون النار السلي وتبع آثارهم جبرته سيدنا محمد صلى الله
 عليه وسلم وعلى ال واصحابه وازواجه وذرياته الى يوم الدين
 امين وحسبنا الله ونعم الوكيل ولا حول ولا قوة الا بالله العلي
 العظيم وسطرت هذه الاجازة الشريفة القادرة نفع الله بها
 صاحبها وكاتبها وقارئها وسماعها وكافة المسلمين
 اجمعين في شهر ربيع الثاني سنة ١٢١١